

mena és clar que eren pollets, perquè deia un home de St. Martí: «he mort una rata que se'm menjava els pòls» (1964). Fins cap a Segarra i Urgell, on -yl- no sona i i per tant hi ha homonímia amb PEDUCLU: com a nom del 'pollet' *pòl*, a Rocamora de Brufaganya (Alt Gaià, 1927), a Ivars d'Urgell i més al NE. ho constato en molts pobles urgellencs i de la Ribera del Sió (1956). No seré complet, refiant-me de les dades i bibliografia citades en Grieria i en el BDC XXI, DAG. i AlCM. Però en tot cas arribem així fins al límit aragonès, car encara a Alins de Llitera declaraven que «es *petitò* de la gallina se diuen *pòls*» (1965).

Entre les discussions a què ha donat lloc la història del romànic PULLUS, dues van despertar interès internacional. Gilliéron hi féu extensiva part de les seves teories sobre GALLUS, que d'altra banda es referien a la desaparició homonímica d'aquest, a Gascunya, per col·lisió fonètica amb *gat*; Millardet hi féu fundades objeccions, augmentades encara amb d'altres per Polge (Rom. xci, 1970, 101-106): no totes tenen valor, sobretot les d'aquest, ni manquen de força, si bé no eliminen del tot la idea. Entre els bascolegs —amb escàndol d'algun «purista»— alguns, en especial Gavel, admeten que el bc. *olo* 'gallina' és manllevat del romànic *pollo* (cf. Mitxelena, *FonHiVca.*, 320).

DERIV.: *Pollet* el trobem ja almenys des d'Eiximenis (on més que 'pollet' és 'pollastret molt jove'), en un passatge que el distingeix dels sentits dels parònims: «los hòmens reputen --- los auells del linatge de la gallina, car --- d'aquí han los *capons* per los grans convits; d'aquí *pollets* per los malalts, e *polls* grossets, e *polles*, per aquells qui són prop de guarits» (Terç, NCL. vi, 139).

La generalització del diminutiu es féu útil i fins necessària, en una ampla zona septentrional, fins a la mateixa ratlla N. de la llengua: d'una banda en tot el domini ross. i de l'Alt Empordà (on sempre *yl* i LL s'han confós): *puléts* «cria de la gallina» fins al Nord del Capcir (Formiguera) i àdhuc Vingrau (NE. del Ross., però ja dial. llgd.), 1960; d'altra banda a l'Alt Pallars etc.: *poléts* a Cardós i Vall Ferrera (1932-34). I pel Sud és també el remei general a les Illes i P. Val., on ja tenim en StVicentF: «los *pollets*, quan vehen lo milà, tantost fugen» (Serm. I, 23). Per una espècie d'eufemisme tabuístic anomenen *pollet de muntanya* l'escorpi, en lloc d'*alacrà*, en zones rurals del Centre valencià (Olocua de Carraixet, 1962). *Polletada*.

Pollastre, ll. PULLASTER que en llatí tenia el valor més aviat diminutiu-afectiu del sufix -ASTER llatí (encara no despectiu ni gaire pejoratiu, com havia de ser-ho en romànic); també it. *pollastro*, llgd. *poulastrre*, oc. *poulastroun*; ja es documenta a la fi del S. xv («*pollastre*: pullum» en JnEsteve, *LiEleg.*, «jungen hoener», *Voc. Cat.-Al.*, § 1346; i altres AlCM); «*pollastre*: pullaster, pullus gallinaceus», OPou (*ThPu.*, 46); i avui se sent per tot el domini fins al N. del cat. occid. (*polástre* Tavassan, 1934). Però en l'acc. 'noi gran' és de Mall. i altres terres del Migjorn: no del Princ. D'on el verb derivat: «quan jo comensava a *pollastretjar* 'ser adolescent', AMAlcover (*Contare-*

lles, p. 309). *Pollastrada* 'gran menjada de pollastres': entre les víctimes de Montjuïc, en moments d'optimisme, «un va proposar que, si no'n mataven cap de nosaltres hi féssim una *pollastrada*», Coromines (*Presons Im.*, 139).¹ *Pollastrell* 'minyó' mall. (no 'gomós, preumit' com havia entès Spitzer, BDLC XIII, 1923, 120). *Pollastrenc*; *pollastrer*; *pollastrera*. *Apollastrat*. *Empollastrir*.

Polla [1370, StCeloni, i Eiximenis, supra]. Aplicat en particular a certs palmípedes o camallargs que freqüenten de pas terres fluvials o estanys, dites especialment *pòla d'aig(u)*: per ex., a la Tallada d'Empordà (1964), o a les Garrigues (Pobla de Granadella, 1936); «un jorn, per què ho recordo? l'hora dolsa va caure, / quan una *polla d'aygua* baixà com un estel, / de sos jocs y alegries mos poncells a distraure, / ab ses lluentes ales, de la blavor del cel», *Atl.* (1867), vi, 21b (canviat el 1877). En part d'aquests llocs es pot sobreentendre «d'aigua»: «El Racó de les *Polles*» és una de les «replaces de tirada de pardals» de l'Albufera que se subhasten cada any a Sueca (FCortés, 1964); car hi fan més distincions: en els estanys del Prat de Llo., ens enumeraven «fotges, fotgeres, rascions, *pòlas* pintades i *polles* dels ulls» (1932); i allà mateix: «enfonsada en un xopell de boga varen veure la barca dels caçadors, que només la feien servir entrada la tardor, quan passen les *polles blanques*, els ànecs i els cegards», Coromines (*Prometeu*, xi, § 3, 192; O. C., 291b2).

A l'A. Pallars es parla molt de les *polles de canemar* entre els ocells caçats (*pòlez de kanemà* Areu, p. d. *kanimà* Esterri de Cardós, 1933-4): sense ser tudons s'hi assemblen i tenen un bony sobre el cap, a manera de castanya o bolic de cabells. *Polla rossa*: molt repetit en el folklore: «no me fa mal l'esquena, - l'esquena ni la mà, / sinó una *polla rossa* - que 'm fa morí y penà: / yo diré an el seu pare - si me la vol donà» (MilàF, *Romllo.*, 295.8): hi coincideixen totes les versions, reco. tres en cat. or. i una a l'Espluga de Fr., que va repetint encara, no sense algun deix poc definible, «hont te'n vas, *polla rossa* --- vina assí *polla rossa*...»; context potser un xic pejoratiu: «una *polla rossa* de matí es llevà / --- / voleu jugà, frare - qui més correrà / ---» (id., 397). *La Polla-Rossa* és una important partida de la Serra de Montferri o de Salamó (Gaià), mal transcrit AlCM. Pitarra parodià la serranilla del M. de Santillana amb la gatada *La Vaquera de la Polla-rossa* (< de la Finojosa); se cita una dita val.: *ser fill de la polla rossa* 'tenir bona vida, lliure de preocupacions'; cf. «és lo regalat, la *polla ro<s>sa*: catella melitea», DTo. 1647 (s. v. *regalarse*). Em pregunto si no hi ha aquí algun deix heretat de les *puellae russae* 'prostitutes de luxe' de la Roma imperial (cf. DCEC, RUFIAN).

Pollataire 'comerciant d'aviram' Bna., Emp.; *pollater*, -era id., ja en JRoig però variat sufixalment: «en lo mercat, / en va fitat, / pertot s'hi roba: / loc no s'hi troba / per *pollaceres* / e vidrieres, / taules e gàbies, / tendes e ràbies / ---», Spill, 7491 («las que venden gallines y volateria», Chabàs, p. 391). *Pollatam*